

EDITORIAL

Sa pakyas nga pag-atubang ni Duterte sa pandemya, sa rebolusyon mipaling ang katawhan

Atubangan sa paspas nga pagkuyanap sa Covid-19 nga mipuno sa mga ospital, nanawagan sa gubyernong Duterte ang mga mamumuong panglawas sa komprehensibong pagbag-o sa estratehiyang kontra sa Covid-19. Imbes nga tubagon ang maong mga awthag, suko sila nga gisukmantan ni Duterte sa pagbutyag sa ilang panawagan sa publiko ug gitamay sila nga "kung rebolusyon ang inyong gusto, buhata na, karon na."

Dili layo nga madayunan si Duterte kung pulos militar ug pulis pa gihapon ang iyang pang-atubang sa pandemya ug kung dili niya ihunong ang pagpanghadlok sa katawhan. Labaw lang silang napukaw tungod sa kalisud ug pag-antus nga dala sa pakyas nga pag-atubang ni Duterte sa pandemya. Nagkadaghan ang dayag nga nasuko ug nagkontra sa han-ay sa katawhan. Labaw nga tinaw kanila nga si Duterte mismo ang pinakadakung babag sa katakus sa Pilipinas nga labngan ang pandemya.

Tungod sa pasistang oryentasyon ug utok ni Duterte ug sa iyang alipures nga mga palpak nga heneral nga nagdumala sa Inter-Agency Task Force, gitagad ang pandemyang Covid-19 nga mas hisgutanan sa nasudnong seguridad ug pangpunitikang kaluwasan imbes nga krisis sa pangpublikong panglawas. Mas gipili nilang sumpuon ang diskuntento kaysa sa bayrus. Gipahimuslan nila ang sitwasyon aron ibalaod ang Anti-Terror Law ug angkunon ang dugang gahum lapas sa konstitu-

syon. Nangapura si Duterte nga gamiton ang maong mga gahum aron pahilumon ang tanan ug seguruhon ang iyang poder.

Sukad sa sinugdanan, iyang gibalewala ang pangayo nga hinanaling ipatuman ang libreng *mass testing* ug libreng pagtambal sa mga pasyenteng adunay Covid-19. Wala, kulang o ulahi ang mga lakang aron pakusgon ang mga pangpublikong ospital ug laboratoryo, magrekrut og dugang nga mga nars, hatagan sila og igong *personal protective equipment*, patas-an ang ilang suhulan ug hatagag kasegurohang medikal.

Halos puno na ang mga ospital ug pasilidad medikal, busa napugos nga mag-*rotation* sa trabaho og 10 ka adlaw o labaw pa ang mga doktor

ug nars. Mas taas ang tantos sa nangatakdan ug nangamatay nga mga mamumuong panglawas. Natuk-an na ang mga laboratoryo ug dili kaya nga atimanon ang gidaghanon sa kinahanglang eksamenon. Langan ang paghatag og datos busa bahaw na ang natigum nga impormasyon mahitungod sa pandemya.

Tungod niini, padayon nga midaghan ang kaso sa Covid-19 sa Pilipinas, ug labaw nga bulnerable ang mga Pilipino sa pandemya. Misaka ang mga kaso sa Covid-19 sa 120,000, upat ka beses nga mas daghan kumpara sa nangaging bulan. Midoble sa kapin 2,000 ang gidaghanon sa namatay.

Nagsalig pa gihapon ang rehimen sa mga lockdown aron dili mokuyanap ang impeksyon. Tunog Marcos si Duterte nga gibasol ang mga tawong "walay disiplina" aron hatagag rason ang mga pagpamig-ot ug pagsumpo sa mga katungod isip nag-unang tubag sa pandemya. Ginapwersa ang mga tawo nga magpuyo sa mga balay nga walay kita o panginabuhian ug walay napanahon ug sarang nga ayuda.

Sa Metro Manila, napuloan ka libo ang nagdali nga makauli sa ilang mga prubinsya. Walay maayo sa mga palisiya sa pagbyahe nga nagresulta sa pag-tapok sa liboan sa mga airport, pyer ug istadyum nga nagpabot sa byahe. Gatasan ang lagmit nga natakdan dinhi ug nagdala sa sakit sa mga prubinsya. Daghan ang nagtaho nga ang una nilang mga impeksyon sa Covid-19 naggikan sa mga nanguli nga OFW ug gikan sa Maynila.

Pagkagun-ob sa ekonomiya ang resulta sa nagdugay nga mga lockdown ni Duterte. Labaw nga mikusog ang pagtiurok sa ekonomiya nga misagayad na ayha pa ang pandemya tungod sa pangkalibutanong krisis sa kapitalismo. Minilyon karon ang gigutom ug nahimong desperado. Nilibo ang kinahanglan sa nanglimos sa kalsada, ilabina nga daghan ang wala pay nadawat nga ayudad. Walay plano ang rehimen nga manghatag og dugang ayudaluyo sa gatasan ka bilyong pisong giutang, apan adunay plano nga kibhangan ang buhis sa lagyawng dagkung kapitalista.

Imbes nga mamuhunan sa mga produktibong sektor aron magma-nupaktura sa gikinahanglang mga kahimanang medikal ug uban pang kinahanglang mga pamatigayon aron magmugna og trabaho ug kulangan ang pagsalig sa pag-import, nagdali ang rehimen sa pagpangutang aron pondohan ang puno sa korapsyon nga mga proyektong pang-imprastruktura.

Ginapahimuslan ni Duterte ang pandemya aron konsolidahon ang iyang tiranikong rehimen ug labaw pang pahugton ang kontrol sa pasistang estado. Ilalum sa bag-ong balaod sa terorismo sa rehimen, walay katugbang ang dugang nga gahum aron sumpuon ang ilang demokratikong mga katungod. Taliwala sa pandemyang Covid-19, una nga prayoridad sa tirano ang "kontra-insurhensiya" ug pangpulitikang pagpanumpo.

Nagasuka si Duterte sa pinakahugaw nga propaganda batok sa mga pwersang patriyotiko, progresibo ug rebolusyonaryo, ug gipakaylap ang pinakaatrasado, dili siyentipiko ug dunot nga ideya sa pagsulay nga hiloan ang hunahuna sa mga tawo ug tibuok panahon silang maglibog. Apan samtang nagbaha ang mga bakak ug pasumangil ni Duterte, labaw niyang gipukaw ang kasuko sa katawhan ug ginasugnuran ang pagdilaab sa ilang kasingkasing.

Samtang ginagamit ni Duterte ang pandemya aron pahugton ang iyang hupot sa poder, padak-on ang ginakawkaw nga bahandi gikan sa pondong pangpubliko, ipalabi ang pang-ekonomyang interes sa ginapaburan nga mga oligarko, ug labaw nga nangamuyo sa China ug ibaligya ang soberanyang pang-ekonomiya sa nasud bugti sa pabor pangpinansya ug pangpulitika, labaw nga nakumbinse ang katawhan nga walay laing angay buhaton kundili ang hiniusang pagsinggit aron sa pagpaluwat o pagpalagpot sa tirano. Sayod ang katawhang Pilipino nga dili pwedeng hulaton ang bakuna o ang 2022, tu-

"Sa pakyas..." sundi sa panid 3

Bolyum LI Ihap 15 | Agosto 7, 2020

Unod

Editorial: Sa pakyas nga pag-atubang ni Duterte sa pandemya, sa rebolusyon mipaling ang katawhan 1

Opensiba batok sa magun-ubong mina Fidel Agcaoili, 75 3

Protesta batok sa Anti-Terror Bill 4

SONAgkaisang protesta 4

SONAng walay pulos 5

141 aktibista giaresto sa adlaw sa SONA 6

Pinakagrabeng paghagba sa ekonomiya 6

Mga detatsment sa NCMR 6

Reklamo sa mga tawong midya 6

Umahan sa Samar, 88 ka hugna nga gikanyon 7

Ang dinastiyang Duterte 7

Paghari sa mga dinastiyang pulitikal 8

Bakuna sa Covid 19, ganid na Big Pharma 9

Bakuna ng China para sa pautang, impluwensya 9

Mga paramilitar sa Portland, Oregon 10

instagram.com/prwcnewsroom

@prwc_info

cppinformationbureau@gmail.com

Ang Ang Bayan ginamantala duha ka hugna matag bulan sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas

ngod kay ayha niini sigurado nga ibutang ni Duterte ang katawhan sa mas grabe pang kahimtang.

Padayon nga tagbo ang mga gabon sa gamhanang bagyo. Mikusog ug natipun-og ang diskuntento sa mga tawo ug nagpaabot nga modilaab sa usa ka dakung kalayo nga siguradong molisang sa tirano ug labwan ang pinakagrabe niyang urom. Kinahanglang pasubsubon pa sa mga tawo ang pag-organisa ug ipataas ang katokus nga dinaghang pakusgon ang ilang han-ay. Dili magdugay, mapatigbabawan sa katawhang Pilipino ang terorismo sa rehimen ug ang pagpanumpo sa estado, ug mahimong tibuk-on sa kadalanan ang gahum sa katawhan. Gustong tuuhan ni Duterte nga nalabwan na niya si Marcos sa nahimo niyang pagtukod sa diktadurya nga wala nagdeklara og balaod militar. Apan sa katapusan, makita nga wala siyay kalainan kang Marcos nga gipalayas sa dili malupig nga kusog sa naghiusang katawhan.

Samtang gipagrabe pa sa gikasilagang rehimen ang anti-demokratiko ug anti-komunistang mga pagbatikus ug pag-atake, ang katawhang Pilipino, ilabina ang mga kabatan-onan, ang labang nga nahimong abli sa rebolusyonaryong propaganda ug edukasyon. Gibutyag sa pandemya ang batayang mga problema sa semikolonyal ug semipyudal nga sistema nga masulbad lamang pinaagi sa demokratikong rebolusyonaryong katawhan.

Pinaagi sa walay kakapoy nga pagpukaw, pag-organisa ug pagpalihok sa katawhan, paspas nga napalapad ug napakusog sa rebolusyonaryong kalihukan ang iyang han-ay pareho sa tago nga kalihukang masa sa kasyudaran ug sa armadong kalihukan sa kabanikanhan. Dili maupos ug dili malupig ang nasudnon-demokratikong laraw sa katawhang Pilipino. AB

Mga opensiba sa BHB batok sa magun-ubong pagmina

Magkasunod nga aksyong militar ang gilunsad sa Bagong Hukbong Bayan (BHB) aron pugnan ang makawkawon nga operasyon sa pagmina sa Western Samar ug South Cotabato gikan Hunyo hangtud Hulyo.

Western Samar. Target sa mga opensiba sa BHB ang mga tropa sa 8th ID nga nagpahigayon og operasyong pangseguridad aron hatagag dalan ang Samar Bauxite Project sa kumpanyang Marcventures Holdings, Inc. Gibanabana nga pagalangkuban sa maong makawkawong operasyong mina ang 12,231 ektarya sa yuta sa prubinsya nga bahandi sa *bauxite*. Ang Marcventures gipanag-iyahan sa pamilyang Alcantara sa Davao.

Niadlong Hulyo 1, usa ka sundalo ang napatay sa operasyong isnayp sa BHB sa Barangay Beri Motion. Pagkahuman sa insidente, miatras ang yunit militar sa erya duyog sa uban pang mga sundalong nagkampo sa lima ka magkasikbit nga baryo sa kahadlok nga subling atakehon.

Niadlong Hulyo 7, duha ka sundalo na usab ang napatay sa operasyong isnayp sa BHB sa Barangay San Nicolas, San Jose de Buan. Isip balos, magkasunod nga paglapas sa katungod-tawo ang gihimo sa militar sa misunod nga semana. (*Basaha ang kalambigit nga artikulo sa panid 7.*)

South Cotabato. Giparalisa sa BHB niadtong Hunyo 15 ang mga kahimanan sa kumpanyang Gemma Construction Company, lokal nga kontraktor sa mga yaweng proyektong imprastruktura sa rehimen Duterte sa Far South Mindanao Region. Nahitabo ang insidente sa Purok Pag-asa, Barangay Veterans, Surallah. Gibanabang nagkantidad og ₱23 milyon ang mga kahimananang gisunog, lakip ang mga *backhoe*, *payloader* ug *dump truck*.

Responsable ang kumpanya sa

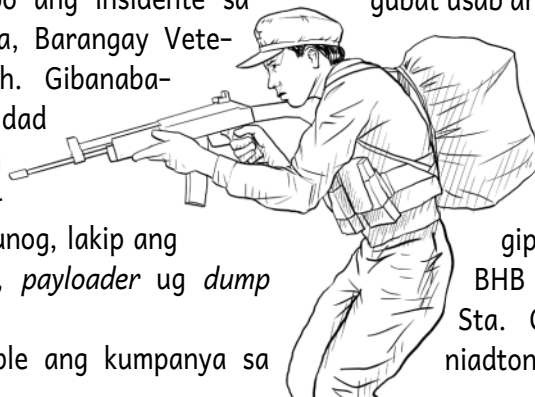
pagtukod og mga kalsada sa maong lugar nga direktang nagsilbi sa Tampakan Copper-Gold Project, usa ka operasyon sa mina nga malukpanong nagpalayas sa mga Lumad ug migun-ob sa ilang yutang kabilin. Gipahimuslan usab kini sa mga kumpanya sa agribisnes nga agresibong nagpalapad sa tagsa-tagsa nilang operasyon sa lugar.

Ang maong kumpanya gipanag-iyahan sa negosyanteng si Lora Uy. Nanag-iya usab ang pamilyang Uy sa gatusan ka ektaryang plantasyon sa saging sa T'boli, South Cotabato ug notoryus sa pagpalayas sa mga katutubo sa kanilang mga kayutaan.

Sa lambigit nga balita, gianunsyo ni Department of Environment and Natural Resources (DENR) Sec. Roy Cimatu niadtong Hulyo 22 ang subling pag-abli sa operasyon sa pagmina sa mga kumpanyang gipasirado ug gisuspende kaniadto sa kanhing kalihim sa departamento nga si Gina Lopez. Wala ginganlan ni Cimatu ang mga kumpanya. Kahinumduman nga 26 ka kumpanya ang gipasirado ni Gina Lopez niadtong 2016 tungod sa paggun-ob kinaiyahan sa maong mga kumpanya.

Tulo ka sundalo usab ang napatay sa tulo ka magkasunod nga engkwentro sa Barangay Baluan, Palimbang, Sultan Kudarat niadtong Hulyo 26. Usa ka Pulang manggugubat usab ang namartir.

Usa ka sundalo usab sa 72nd DRC ang napatay samtang tulo ang nasamdan dihang gipabusikaran sila sa BHB sa Barangay Dili, Sta. Cruz, Ilocos Sur, niadtong Hulyo 31. AB

Fidel V. Agcaoili, 75

Mibunok ang mga parangal ug pagdumdum kang Fidel V. Agcaoili human gianunso sa National Democratic Front of the Philippines ang iyang pagpanaw niadtong Hulyo 23. Si Ka Fidel mao ang Tsirman sa Negotiating Panel sa National Democratic Front of the Philippines (NDFP) sa panaghisgot pangkalinaw niini sa Gubyerno sa Pilipinas mula 2016. Mipanaw si Ka Fidel, alas-12 sa udto sa Utrecht, The Netherlands. Gikrimeyt (gihimong abo) ang iyang patayng lawas niadtong Hulyo 31 human ang usa ka programang gitambungan sa pinakasuud niyang higala ug kauban. Wala nakatambong ang iyang pamilya, ug daghan pang mga higala, kaila ug kauban, hinungdan sa mga restriksyon sa byahe tungod sa pandemya.

"Kalit kaayo ang mga panghita-bo," saysay ni Ka Coni Ledesma kala-bot sa pagkamatay ni Ka Fidel. "Usa ka minuto midugo lang ang iyang ilong, pagkataudtaud, nawad-an na siya og panimuot." Wala na siya nakaabot sa ospital. Matud sa mga duktor, namatay siya sa pulmonary *arterial rupture* (pagbuto sa agianan sa dugo gikan sa baga ngadto sa kasingkasing) nga nagbunga sa internal nga pag-agas sa dugo. Giklaro sa NDFP nga walay kalabutan sa Covid-19 ang iyang pagkamatay.

Dili makatuo ang mga kauban ug higala sa pagkamatay ni Ka Fidel. Matud kang Nwel Saturay, usa ka higalang litratista, usa si Ka Fidel sa mga tawong "puno kaayo og kinabuhi, ug dili pa ka manginahanglan og usa ka litratong pangparangal, ug kung basin lang, sa dugay pa kaayo nga panahon." Naila siya nga malipayon, matiawon ug daling matiawtiawan, daling masuud pareho sa mga bata ug tigulang. Tungod niini naila siya isip "Pidolps" niadtong bata-bata pa siya ug tungod pud kay kamay-ong niya ang komedyanteng si Dolphy.

"Terrible, bok!" ang kasagarang madungog kaniya, ilabina kung nagsiaw, matud kang Atty. Edre Olalia, abugado sa *panel* sa NDFP. Adunay mga higayon nga daling malagot ug moinit usab ang iyang ulo, matud sa abugado, apan kanunay siyang mapahiubsanon.

Sa usa ka interbyu kang Ka Fidel, giila niya nga ang tanang tawo mamatay. Matud niya, giila bisan sa pipila ka burges nga pilosopo nga "ang kapuslanan sa kinabuhi anaa

sa pagtabang sa uban, aron maka-angkon og kausaban, aron mahimugso ang usa ka pangkalibutanong katilingbang makatarunganon ug makiangayon." Sa parehong interbyu, giingon niyang husto ang gibaktas niyang dalan ug kung mahatagan og usa pa ka higayon, kini pa gihapon ang iyang pagapilion. "Wala ko nagbasol," matud niya. "Magpabilin ko sa kalihukan hangtud sa akong kamatayon."

Dili bag-o kang Ka Fidel ang sakripisyo. Siya ang pinakadugay nga detenido (11 taon) sa panahon sa diktaduryang Marcos. Sa pagdumdum sa magtiayong Lou ug Raffy Baylosis, "maabtan ug mabiyaan si Ka Fidel sa mga detinido" apan nakangisi pa gihapon siya ug nagpabiling lig-on samtang mikaway sa mga unang nakagawas. Sa nangaging mga dekada, layo si Ka Fidel sa iyang pamilya. Aron makaikyas sa mga hulga sa iyang kinabuhi sa paksyong Enrile-Honasan-RAM niadtong panahon sa rehimeng Cory Aquino.

Niining ulahing mga tuig, aduna siyang oportunidad nga makigsandurot sa mga Pulang manggugubat ug rebolusyonaryong katawhan sa mga natarang gerilya. Nahimo siyang pinasindungang bisita (*guest of honor*) sa selebrasyon sa ika-46 nga anibersaryo sa Partido sa Agusan del Sur kung asa nakauban niya si Ka Oris. Personal siya nga gipaabot ni Ka Oris ayha moabli ang Ika-2 Kongreso sa Partido niadtong 2018 apan tungod sa kaapiki sa seguridad ug sa uban pang gimbuhaton, wala siya pisikal nga nakatambong. Kurat ug kaguul ang nabati sa mga kau-

bang nakasandurot niya sa kabani-kanhan dihang mabalitaan nila ang iyang kalit nga pagkamatay.

Pinakataas nga pasidungog ang gihatag kaniya ni Jose Maria Sison, *founding chairman* sa PKP, ug usa sa pinakasuud niyang higala ug kauban. Matud ni Ka Joma, angay lamang nga hatagag pasidungog si Ka Fidel isip dungganong patriyotiko ug usa ka respetadong komunista, bisan base lamang sa kung unsa ang nahibaloan sa publiko kaniya.

Gihatag sa Komite Sentral sa Partido Komunista ng Pilipinas (PKP) ang pinakataas nga pasidungog kang Ka Fidel. (*Basaha ang espesyal nga isyu sa Ang Bayan, Hulyo 29.*) Una siya nga nahimong myembro sa Komite Sentral sa Partido niadtong 1970. Naghatag-pasidungog usab ang BHB sa Pulang hukbo sa pamahayag ni Ka Oris.

Nagpadayag og pahasubo ang mga tawong midya ug uban pang myembro sa midya nga nakauban niya, mga organisasyong masa sulod ug gawas sa nasud, mga partido komunista, ug ang gubyerno sa Norway nga nagpatunga sa hisgutatang pangkalinaw.

Sa umalabot nga Agosto 8, mag-76 anyos na unta siya. Lambigit niini, gideklara sa Komite Sentral sa PKP ang Agosto 8 isip Adlaw sa Pagdumdum ug Parangal alang kang Ka Fidel. Gimandoan ang mga Pulang manggugubat nga itanghal ang ilang mga armas sa kaadlawon isip parangal sa Bagong Hukbong Bayan kang Ka Fidel. **AB**

SONAgkaisang protesta, gipahigayon

Subling nagtapok sa University of the Philippines (UP) Diliman, Quezon City ang mga nasudnon-demokratikong organisasyon, tradisyunal nga oposisyon ug uban pang mga grupo ug indibidwal niadtong Hulyo 27. Luyo kini sa pagbawal ni Eduardo Año sa Department of Interior and Local Government nga maglunsad og rali sa adlaw sa State of the Nation Address (SONA) ni Rodrigo Duterte. Gigamit ni Año ang kwarantina aron ibawal ang panagtapok ug pig-uton ang katungod sa katawhan nga magpadayag og disgusto sa inutil, korap, papet ug pasistang rehimen.

Gipangunahan ang protesta sa Bagong Alyansang Makabayan (Bayan) ug mga organisasyon niini. Gisalmutan kini sa lain-laing sektoral nga grupo ilalum sa banderang "SONAgkaisa." Mitambong sa rali ang mga mamumuo sa panglawas nga nakasuot og *personal protective gear*, mga titser, tawong simbahan, kabatan-onan ug estudyante, syentista, abugado, mamumuo, mag-uuma, mangingisda, kabus sa kasyudaran ug uban pa. Imbes nga sa Batasan Pambansa, nagmartsa ang mga representante sa bloke ng Makabayan, suot ang mga espesyal nga sanina nga adunay mga panawagan batok sa Anti-Terror Law, alang sa luwas ug de kalidad nga edukasyon ug uban pa. Gikan sa ilang istasyon sa Mother Ignacia St, miyahe ang mga mamumuo sa ABS-CBN padulong sa UP. Sa banabana sa Bayan, mikabat sa 8,000 ang misalmot sa panagtapok nga gilunsad gikan alas-10 sa buntag hangtud alas-12 sa udto.

Sa Tondo, Maynila, raling iglap ang gilunsad sa pipila ka kabatan-onan ug ug drayber aron makaikyasa sa pagpangaresto. Miduretso usab sa Quiapo Church ang ubang raliyista aron magsimba. Didto, walay pagduhaduha nga gihulbot sa mga pulis ang bitbit nilang mga plakard samtang nagmisa.

Sa hapon, gilunsad ang usa ka konsyertong *online* sa mga batikang manganganta nga gitawag og "Ting ng Bayan" (Tingog sa Kaatawhan). Dinhi, adunay dungan nga pagkanta sa "Di Nyo Ba Naririnig?" (Wala ba ninyo nadungog?) nga giduyugan nilang Angel Locsin ug uban pang iladong mga artista. Usa usab ka *music*

bong busan og dili kini rekisito. Gipadayon na lamang sa mga raliyista ang rali atubangan sa upisina sa Kilusang Mayo Uno sa syudad.

Aduna usay protesta sa Laguna, Cavite, Pampanga, Tarlac, Iloilo, Capiz, Aklan, Dumaguete, Kabankalan, Bacolod, Cebu ug Ozamis.

Sa US, nagpagula og giusang pamahayag ug naghimo og mga protesta ang mga balangay sa Bayan sa New York, New Jersey, Philadelphia, Washington D.C., Chicago, Seattle, Portland, San Francisco-Bay Area, Los Angeles ug Hawaii. Sa San Francisco, nagkaraban ang 80 ka sakyanan ug mitambong ang 300 katawo sa panagtapok nga gitawag og Northern California State of the Nation Address. Gipanawagan nila ang pagpalagpot kang Duterte. Sa Washington DC, usa ka rali usab ang gilunsad sa Howard University Hospital padulong sa Philippine Embassy.

Naglunsad usab ug usamang protesta sa Canada.

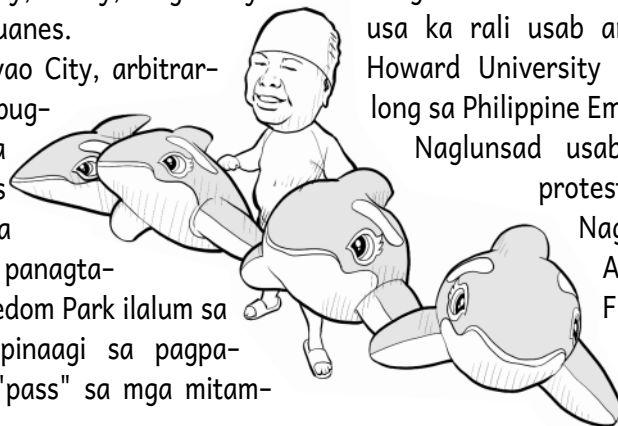
Nagrali usab ang Anakbayan-France duul sa Eiffel Tower sa Paris. AB

video sa kantang "Rage" (Kasuko) sa bandang The Jerks, nga gisalmutan nilang Martin Nievera ug uban pa, ang gipagawas sa Facebook.

Sa Cagayan Valley, gipabagting ang mga kampana sa mga simbahang Katoliko isip pakighusa sa mga protesta sa Isabela ug Tuguegarao. Giduyugan usab sa pagbagting sa kampana sa mga simbahang Katoliko ang protesta sa mga nasudnon-demokratikong grupo sa Baguio City.

Sa Bicol, aduna usay mga rali sa Legazpi City, Albay, Naga City ug Catanduanes.

Sa Davao City, arbitrar-yong gipugngan sa mga pulis ang una unta nga panagtapok sa Freedom Park ilalum sa *lockdown* pinaagi sa pagpangayo og "pass" sa mga mitam-

SONAng walay pulos

GIHATAG NI DUTERTE ang iyang SONA alas-4 sa hapon atubangan sa 29 ka kongresista ug walo ka senador. Wala giimbitahan ang bise-presidente nga si Leni Robredo samtang ang uban pang mga kongresista ug senador ang nakigduyog pinaagi lamang sa *internet*.

Gigamit ni Duterte ang higayon aron atakehon ang iyang mga kaway sa pulitika. Wala sa iyang pagpamulong ang pakig-unong o bisan interes man lamang sa kahimtang sa mga mag-uuma, mamumuo ug uban pang sektor ug hut-ong nga gipaantus sa iyang inutil, militarista ug palpak nga tubag sa pandemya.

Mibalibad siya nga sitahon ang China sa nagkagrabing interbensyon niini sa mga teritoryong dagat sa Pilipinas sa South China Sea ug gisulti na lamang nga "inutil" siya dinhi. Imbes nga mga lakang kontra-pandemya, subli niyang giyuhang pagpahamtang og parusang kamatayan, paghatag og mga insentiba sa mga korporasyon ug pagpalugway sa iyang *emergency powers* aron makahakop og dugang pang kurakot.

141 ka aktibista, giaresto sa adlaw sa SONA

Sa taho sa mga organisasyong masa, mikabat sa 141 nga anaa sa rali o paadto pa lang sa rali ang giaresto sa mga pulis niadtong Hulyo 27.

Sa Metro Manila, 34 ang gisa-restong aktibista kauban ang lima ka myembro sa PISTON ug 24 ka aktibista sa Marikina City. Sa Southern Tagalog, mikabat sa 85 ka aktibista nga padulong sa University of the Philippines-Los Baños ang giaresto ug gipugngang moadto sa rali. Lakip dinhi ang 62 ka myembro sa Bayan-Cavite nga giharang ug gidetine og tulo ka oras ayha sila giingnang kinahanglan nila og *travel pass* aron makasulod.

Sa Bulacan, giaresto sa mga pulis ang upat ka residente nga myembro sa Kadamay-Pandi nga nag-post og litrato sa *social media* isip pakighiusa sa rali sa UP. Humana na ang aktwal nga protestang *online* dihang giaresto sila sa ilang mga balay ug gidala sa pre-

sinto nga walay kaso. Gipagawas ang upat niadto lang Agosto 5. Trese nga padulong sa rali sa UP-Diliman ang giaresto sa San Jose del Monte.

Sa Tuguegarao, upat ka aktibista ang gidakop, lakip si Joshua Buyogan sa UP Baguio Outcrop nga nagakuha og litrato alang sa dyaryong pangkampus. Sa Cebu, gipahunong sa pulis ang usa ka *online* nga pangkulturang pasundayag nga walay hinungdan.

Sa tanang mga kaso, pareho nga "paglapas sa kwarantina" ang hinungdan sa mga pulis sa mga pagpangaresto. Matud sa mga abugado, wala kiniy basehan sa unsamang balaod. Dili usab mga balaod ang mga resolusyon ug mando sa IATF busa dili mamahimong gamitong hinungdan. **AB**

Paghagba sa ekonomiya, pinakagrabe sa 4 ka dekada

MIHAGBA OG 16.7% ang kantidad sa lokal nga produksyon (*gross domestic product* o GDP) sa ikaduhang kwarto sa 2020. Kini na ang pinakalalum nga pagtiurok sa ekonomiya sa nangaging 36 ka tuig.

Ang pagtiurok sa ekonomiya resulta sa pinakataas nga *lockdown* sa tibuok kalibutan nga gipahamtang ni Duterte tungod kay walay hinanali ug hustong pag-atubang sa pandemya. Ang maong pagtiurok ang pinakalalum sa Asia, ug makapatay sa daghang mamumuo ug negosyong Pilipino. Mas grabe kini kumpara sa 10.7% nga pagtiurok sa GDP niadtong 1984, duha ka tuig ayha napalagpot ang diktaduryang Marcos.

Kadungan niini, mipaspas ang pagsaka sa presyo sa mga palaliton human ideklara ang ikaduhang *enhanced community quarantine*.

Pagtukod sa mga detatsment sa NCMR, gibatikos

DAW MGA UHONG nga miturok ang mga detatsment sa militar sa Northern Mindanao taliwala sa pandemya. Imbes nga mga barangay *health clinic*, unom ka detatsment ang gitukod sa Armed Forces of the Philippines (AFP) sa niaging lima ka bulan. Nahimutang ang maong mga detatsment sa Barangay Durian, Las Nieves, Agusan del Norte; Balagnan, Esperanza, Agusan del Sur; Sityo Kipunay, Eureka, Gingoog City, Misamis Oriental; Sityo Pangagpungan, Kalabuan, Esperanza, Agusan del Sur; ug sa Sityo Mahayag, Namnam, San Fernando, Bukidnon. Walay katakus ang maong mga barangay batok sa Covid-19 ug nakasandig ang kadaghanan sa katawhan dinhi sa mga boluntir alang sa ilang mga medikal nga panginahanglan.

Sa usa ka pamahayag, gibatikos sa Rebolusyonaryong Organisasyon sa Lumad (ROL) sa rehiyon ang nagapadayon nga militarisasyon sa mga komunidad sa Lumad. Wala silay nakitang "bag-ong normal" sa teror, kagutom ug kalisud nga dala sa paghari ni Duterte ug sa iyang AFP. Sa kasamtangan, adunay 16 ka batalyon sa rehiyon ug 189 ka detatsment sag militar. Ang 163 niini ang mga detatsment sa CAFGU, nga kadaghanan mga mag-uumang pwersahang girekrut sa AFP.

Reklamo sa mga tawong midya kontra pagpamig-ot

NAGPASAKA OG REKLAMO niadtong Hulyo 30 ang mga tawong midya sa Altermidya, Pinoy Weekly, Kodao Productions ug Bulatlat sa Commission on Human Rights batok sa padayon nga pagpanghulga kanila sa National Task Force to End the Local Communist Armed Conflict (NTF-ELCAC) ug Philippine National Police.

Kabahin sa reklamo ang pagkumpiska sa mga pulis sa liboang kopya sa magasing Pinoy Weekly niadtong Hulyo 26 sa upisina sa Kadamay sa Villa Lois, Pandi, Bulacan. Pugos nga gipagawas sa pulis nga subersibo ang mga magasin. Naghaon usab sa himulag nga reklamo ang usa sa mga direktor sa Bulatlat nga si Danilo Arao tungod sa paglambigit sa iyang pangalan sa gama-gamang "Oust Duterte Matrix" niadtong nangaging tuig.

Giaresto sa parehong insidente si Rose Fortaleza nga giakusahang nanghatag og subersibong dokumento. Gidala siya sa presinto ug gipasakahan sa kasong pagsupak sa awtoridad.

Mga umahan sa Samar, 88 ka hugna nga gikanyon sa 8th ID

Otsentay otso ka hugna nga gikanyon sa 8th ID ang mga umahan sa mga barangay sa San Jose de Buan sa Western Samar niadtong Hulyo 14 ug 29. Nagresulta kini sa pagbakwit sa 50 ka mag-uuma gikan sa kasikbit nga mga komunidad.

Dili moubos sa 64 ka bala sa mortar ug *howitzer* ang gipabuto sa militar sa mga sakahan sa Mt. Huraw duul sa sentrong lungsod sa San Jose de Buan niadtong Hulyo 14. Gisundan kini sa 24 ka pagpanganyon gamit ang mga mortar sa lasangong bahin sa Sityo Salvacion, Barangay San Nicolas niadtong Hulyo 29. Walay yunit sa hukbong bayan ang nagoperasyon sa erya sa panahon sa pagpanganyon. Gipahigayon sa militar ang pagpangatake bisan og sayod sila nga ang maong mga erya ang nag-unang tinubdan sa mga residente sa pagkaon ug panginabuhian. Dinhi sila gapangayam ug nagakuha og ratan nga ilang ginabaligya.

Ayha niini, giaresto sa mga sun-

dalo ang mag-uumang si David Dacles samtang pauli sa iyang balay sa Sityo Salvacion niadtong Hulyo 25. Kasamtangang nakadetine ug ginainteroga ang biktima sa kampo militar sa Barangay Cantato, Paranas.

Magtiayong mag-uuma, gipatay sa Northern Samar

Patay ang magtiayong mag-uuma nga silang Alberto ug Maritess Durin dihang walay pagtagad nga gipangpusil ang ilang balay sa mga elemento sa CAFGU ilalum sa 20th IB sa Barangay Natawo, Palapag, Northern Samar niadtong Hulyo 26. Samaron usab ang apo sa mga biktima nga usa ka menor-de-edad. Ki-

ni na ang ikaduhang kaso sa walay pili ng pagpamusil sa Palapag gikan Hunyo.

Nataho usab dili palang dugay ang pagpatay sa mga ahenteng militar kang Nonoy Truza, konsehal sa barangay ug lider sa asosasyon sa mga benepisyaryo sa repormang agraryo sa Barangay Nagbinlod, Sta. Catalina, Negros Oriental niadtong ulahing semana sa Hunyo.

Mga katutubong Tumandok, giaresto sa Negros Occidental

Magkasunod nga giaresto sa mga elemento sa 62nd IB ang mga katutubong Tumandok nga silang Martin Lindayao, Wenie Carillo ug Demas Lindayao sa Barangay San Agustin, Isabela, Negros Occidental niadtong Hulyo 2, alas-7 sa buntag. Kabahin ang insidente sa nagapadayon nga nakapokus nga operasyong militar sa maong yunit sa erya. **AB**

Ang dinastiya sa pamilyang Duterte

Sa iyang State of the Nation Address 2020 niadtong Hunyo 27, pasubli-subli nga giatake ni Rodrigo Duterte si Sen. Franklin Drilon nga naghagit kaniya nga iduso ang pagbalaod sa Anti-Dynasty Bill. Sugyot ni Drilon nga ibawal ang dungan-dungan nga pagdagan sa mga magkaparyente sa mga elektibong pusisyon sa reaksyunaryong gubyerno. Labaw nga gikasuko ni Duterte ang pagpananglitan sa senador sa iyang pamilya isip usa ka dinastiyang pulitikal.

Setentay kwatro na ka tuig ug tulo ka henerasyon na nga anaa sa poder ang pamilyang Duterte. Nakasulod ang maong pamilya sa pulitika niadtong 1946 dihang gitudlo sa kanhing rehimeng Osmeña si Atty. Vicente Duterte, amahan ni Rodrigo, isip temporaryong meyor sa Danao, Cebu. Human mibalhin sa Davao City sa 1949, napili isip gobernador sa syudad si Vicente niadtong 1959. Gitudlo niya si Rodrigo isip Secretary of the Department of General Services sa lungsod niadtong 1965. Sa Cebu, nahimong alkalde sa syudad ang kapatid ni Vicente nga si Ramon Duter-

te niadtong 1957. Nahimong alkalde usab sa Cebu City ang anak ni Ramon nga si Ronald niadtong 1986.

Si Rodrigo Duterte ang ikaduhang henerasyon sa dinastiya sa iyang pamilya. Treyntay dos ka tuig na siya nga walay putol nga nakalingkod sa poder. Una siya nga gitudlo isip *officer-in-charge* (OIC) o temporaryong bise-meyor sa Davao City sa rehimeng Aquino niadtong 1986. Dala ang pangalan sa iyang amahan, napili siya isip alkalde niadtong 1988 ug nagpabiling meyor hangtud 1998. Aron tuyukan ang mga limitasyon sa termino, midagan

siya isip kongresista sa unang distrito sa syudad niadtong 1998 ug gipulihan siya sa iyang anak nga si Sarah. Subli siyang nahimong meyor niadtong 2001-2010 ug sukad 2013-2016 hangtud nga midagan siya isip presidente. Bise-meyor siya ni Sarah sa 2010-2013. Samtang anaa sa poder, ang igsoon niyang si Emmanuel ang iyang personal nga sekretarya.

Sa kasamtangan, dominado sa iyang mga anak ang lokal nga guberno sa Davao City. Ang magulang niyang anak nga si Paolo ang kongresista sa unang distrito, samtang silang Sarah ug Sebastian ang meyor ug bise meyor sa syudad. Ambisyon ni Sarah nga mahimong presidente sama sa iyang amahan o mapili sa usa ka taas na pusisyong pangpubliko. Pangandoy usab ni Rodrigo nga mapalugway ang pagpabilin niya sa poder o sa iyang pagapilong sumusunod. **AB**

Paghari sa mga dinastiyang pulitikal

Dugay na nga giharian sa mga dinastikong pamilya ang pulitika sa Pilipinas sa tanang ang-ang.

Sa listahan sa mga napili niadtong eleksiyong 2016 ug 2019, adunay 163 ka pamilya nga adunay dili moubos sa duha ka myembro ang nakalingkod karon isip senador, kongresista, o di kaha gobernador. Otsentay otso sa maong mga pamilya ang gikan sa Luzon, 29 sa Visayas, samtang 44 usab ang sa Mindanao. Wala kini nalayo sa eleksiyong 2013, kung asa 169 sa 180 ka mga kongresista ang naggikan sa mga pamilyang anaa sa pulitika sukad pa sa dekada 1960.

Sa kasamtangang Kongreso, 14 sa 24 ka senador ug 162 sa 300 representante ang gikan sa mga dinastikong pamilya. Gibanabanang 18 ka dinastiyang pulitikal ang adunay duha o kapin pa ang nakaupo karon sa Kongreso, samtang unom usab ang magtiayon. Sa mga representante sa mga distrito, 153 sa 247 o 62% ug siyam ka representante sa mga *partylist* ang naggikan sa mga dinastiya.

Samantala, 60 usab sa 81 ka gobernador sa nasud ang gikan sa mga dinastikong pamilya. Adunay dili moubos sa 108 paryente ang maong mga nakalingkod usab sa lain-laing pusisyon sa lokal nga guberno isip mga bise gobernador, *board member*, meyor, bise meyor ug konsehal.

Gawas kang Rodrigo Duterte, naggikan sa mga dinastikong pamilya ang pinakataas nga upisyal sa nasud. Sa Senado, nakalingkod si Sen. Vicente Sotto, pang-upat nga henerasyon sa dinastikong pamilyang Sotto gikan sa Cebu. Gipangu-luhan usab ang Ubos nga Kapunungan ni Alan Peter Cayetano nga ika-2 henerasyong dinastiko gikan sa Taguig. Sa gabinete, nakalingkod si Mark Villar sa dinastikong pamilyang Aguilar-Villar sa Las Piñas City. Upat ka myembro sa maong pamilya ang kasamtangang nakali-

ngod sa pinakataas nga pusisyon sa syudad sa Las Piñas samtang usa pa ang gipalingkod isip *undersecretary*. Sa mga prubinsya, nagdomina ang mga dinastiyang Singson sa Ilocos Sur (14 ka kapamilya ang anaa sa poder), Dy sa Isabela, Ortega sa La Union, ug Matugas sa Surigao del Norte nga adunay tig-siyam ka myembro sa pamilya nga anaa sa poder.

Kabilin sa kolonyalistang Espanyol ang mga pamilyang dinastiya. Nakonsolida ang maong mga dinastiya sa paghari sa kolonyalistang Amerikano kung asa gigamit sa pagpanakop ang mga lokal nga pamilya sa pagdumala sa nagatumaw nga nasud. Ang gitanyag sa mga kolonyalista nga gahum ug kabtangan sa maong mga pamilya ang nagsiguro nga mopatigbabaw ang ilang angkan sa mosunod nga mga dekada. Bugti niini, sila ang nag-unang tigpasiguro nga napabilin ang semikolonyal nga kahintang pabor sa ilang mga amo ug ang semipyudal nga sistema sa katilingban nga ginapahimuslan nila.

Sa misunod nga siglo, gigamit sa maong mga pamilya ang ilang pwesto aron maghakop og pondo, yuta, negosyo ug mga kabtangan, ingonman sa mga pabor ug benepisyo gikan sa kapareho nilang mga agalong yutaan, burges kumprador

ug uban pang burukrata-kapitalista. Wala kini nabag-o sa deka-dekada na nga mga eleksyon, ug bisan sa pagkahagba sa usa ka diktadurya. Sa pagkatinuod, mitumaw ang 86 ka bag-ong mga dinastiya sukad nga gipalagpot sa usa ka People Power ang diktaduryang Marcos niadtong 1986. Lakip dinhi ang mga Binay sa Makati, Andaya sa Camarines Sur ug Cua sa Palawan. Ayha niini, aduna nay 71 ka dinastiyang pamilya sa pulitika sa bansa.

Pinaagi sa pagpabilin sa paghari, nasiguro sa mga dinastiko nga makahakop sila og bahandi pinaagi sa pagkawaw ug pagdawat og kikbak gikan sa mga pang-publikong kontrata. Nasiguro usab nila ang interes sa negosyo sa tagsatagsa nilang mga pamilya, paryente, higala ug alyado, samtang nakakuha og pabor gikan sa mga katransaksyong mga kontraktor, ahensyang pinansyal, langyawng kapitalista ug bangko. Nakokonsentra sa kamot sa pipila ka pamilya ang mga rekurso sa nasud nga halos wala na napahimuslan sa katawhan.

Sa mas atrasadong mga prubinsya, kasagaran mga *warlord* usab ang mga dinastiko nga nagmantine og dinagkung pribadong hukbo. Nagtanum sila og katapatan sa militar ug pulis aron protektahan ang ilang mga negosyo ug sindikatong kriminal, ug sumpuon ang kin-samang mohagit sa ilang paghari. **AB**

Bakuna sa Covid-19 ug ang hakog nga Big Pharma

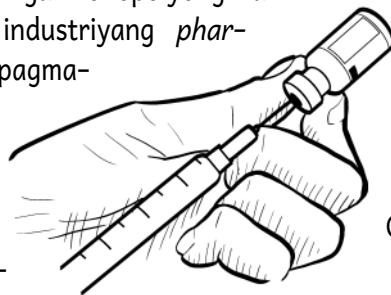
Kanunay ginasulti ni Rodrigo Duterte ang "maghulat sa bakuna" aron tabunan ang kainutilan ug kapalpakan sa iyang rehimen nga sumpuon ang pandemyang Covid-19 sa nasud. Ingonman, wala siyay suporta sa mga Pilipinong siyentista sa paningkamot sa pagkaplag niini. Walay pulos ug nagpa-kaaron-ingnon lamang ang iyang P10-milyong ganti sa unang makakaplag kung wala man usay pondo alang sa panukiduki. Gawas niini, wala usab siyay ginahimo aron bag-ohon ang kawalay katakus sa nasud nga magmanupaktura sa unsamang bakuna ug hilabihan nga pagsalig sa Pilipinas sa pag-import og tambal.

Walay plano ang rehimen nga bakunahan ang mayorya sa mga Pilipino. Matud kang Duterte, 20 milyon lang nga "pinakakabus" sa 110 milyong Pilipino ang palitan sa gubyrano og bakuna. Kulang kaayo kini alang sa 30 milyong estudyante, magtutudlo ug istap nga gisaaran niya og bakuna ayha ablihan ang mga eskwelahan, mga mamumuong panglawas ug mga mamumuong nagtrabaho sa dili luwas nga mga pabrika ug lugar. Grabe pa, pagau-nahon ni Duterte ang militar. Kanunay niyang ginarason ang kawalay

pondo, bisan pa og kapin \$8 bilyon (P400 bilyon) na ang giutang sa iyang rehimen alang sa bakuna kuno sa pandemya.

Kontrol sa mga monopolyong kapitalistang Big Pharma

Gunit sa mga monopolyong kapitalista sa industriyang *pharmaceutical* (pagmanupaktura og tambal) o Big Pharma ang panukiduki, pagma-

nupaktura, distribusyon ug pagpresyo sa mga tambal ug bakuna sa ti-buok kalibutan. Ang pinakadakang kumpanya gilangkuban sa Johnson & Johnson (US), Roche (Switzerland), Sinopharm (China), Pfizer (US), Bayer (Germany), Novartis (Switzerland), Merck & Co. (US), GlaxoSmithKline (UK), Sanofi (France) ug AbbVie (US). Niadtong 2019, mikabat sa \$512 bilyon ang giusang netong kita sa maong mga kumpanya.

Ang nahisgutang mga kumpanya ang naglumbaay karon sa pagpalambo sa bakuna alang sa Covid-19. Nagkarera sila, dili tungod sa pagtabang o taas nga maikatawhanong pagtabang, kundili tungod sa pangagpas nilang kontrolon ang merkado o dakung bahin niini ug garantiya-han ang ilang higanteng kita. Gibanabanang mikita na ang

"Bakuna...", sundi sa panid 10

Bakuna sa China alang sa pautang ug impluwensya

Gawas sa kita, giapas sa China nga makapalapad sa impluwensya ug maghakop og pabor gikan sa mga nasud nga nanginahanglang mopalit og bakuna. Sa pangagpas niining mauna sa merkado, giaprubahan niini ang paggamit sa ilang militar sa usa sa pinalambo niining bakuna, ang Ad5-nCoV sa Sinopharm, niadtong Hunyo 25 bisan og wala pa kini nakatungtong sa ikatulong yugto sa pagsulay. Ginapagamit na ang wala pa nasulayan nga bakuna sa nagbalik-trabaho nga mga mamumuo sa Beijing ug sa mga mamumuong pagawas sa nasud human nga subling misaka ang ihap sa mga natakdan sa mga syudad niini.

Usa pa ka kumpanyang Chinese ang nagdalidali sa testing sa giekperimentong bakuna aron makaapas sa Oxford. Nangandam na ang kumpanyang Sinovac nga ipatuman ang ikatulong yugto sa *clinical trial* sa Brazil kung asa ginasulayan usab sa Oxford ang kaugalingon niing bakuna. Bugti niini, gisiguro na sa China nga magasuplay kini sa 100 milyong dosis sa bakuna sa Brazil.

Gawas sa Brazil, pipila pa lamang ka mga nasud (UAE, Mexico, Canada ug Malaysia) ang interesado

sa mga bakuna sa China tungod kay adunay iya-iyang eksperimento ang dagkung nasud. Aron mamonopolyo ang merkado sa Latin America ug Carribean, nagtanyag ang China sa pautang nga \$1 bilyon sa mga nasud dinhi aron kuno "magka-akses" sa ginapalambo niining bakuna. Sa daling pagkasulti, magpautang ang China aron paliton ang kaugalingon niining mga bakuna. Paspas na nga gitukod sa China ang duha ka planta nga pagagamiton sa pagprodyus niini.

Ginapagawas ni Duterte nga usa ka daku kaayong pabor nga "pagaunahon" sa China nga baligyaan ang Pilipinas og bakuna. Pipila ka beses siya nga nagpasalamat, ug nagsaad pa nga subling mangutang o magbaligya og mga pangpublikong yuta ug kabtangan.

Andam siya nga ipadaplin ang mga regulasyon sa mga ahensyang nagsiguro sa kalidad sa mga tambal. Andam usab siya nga balewalaon ang mga lakang nga nagsiguro nga abli sa publiko ang proseso sama sa public bidding sa kontrata sa pagpalit sa bakuna aron paboran ang mga kasosyo niyang kumpanyang Chinese. Sa ulahing pamahayag mismo ni Duterte, gisulti niyang magkantidad og \$10/dosis (P500) ang bakuna gikan sa China, kapin doble sa pasiunang presyo sa bakuna sa Oxford/AstraZeneca nga \$3-\$4/dosis.

Pfizer og \$2 bilyon sa unang tulo ka bulan sa pandemya. Dugang kini sa \$16-bilyong tubo sa kumpanya niadtong 2019. Nakatagada usab ang Johnson & Johnson nga maghakup og dugang \$5-bilyon sa tubo karong tuiga, o mas taas sa halos katunga sa nataho niini niadtong niaging tuig.

Niadtong Hulyo 28, aduna nay 226 kandidatong bakuna apan 25 lamang niini ang anaa sa *clinical trial* o gisulayan na sa tawo, ug lima pa lang ang nakaabot sa ikatulo ug ulahing yugto. Ang maong mga bakuna gipalambo sa Pfizer (US) ug BioNTech (Germany), Moderna (US), Oxford ug AstraZeneca Plc (UK), Sinovac (China) ug Sinopharm (China). Ang bakunang gipalambo sa Sanofi (France) ug GlaxoSmithKline (UK), ingonman ang usa pang gama sa Johnson & Johnson (US), ang anaa na sa una ug ikaduhang yugto sa *clinical trial*. Sa Setyembre pa nakatakdang sugdan ang ikatulong yugto niini.

Nag-iya-ya ug hugot nga nag-sekretohanay ang maong mga kumpanya sa panukiduki ug pag-eksperimento sa paggama sa bakuna sa Covid-19. Walay makasulti kung tinuod o dili ang ginapagawas nga mga pamahayag sa publiko nga "duul na" o may breyktru na ang ilang panukiduki. Kabahin kini sa mga taktika alang sa manipulasyon sa kapitalistang merkado ug aron iduso pataas ang presyo sa ilang mga produkto ug sapi sa *stock market*.

Ingonman, matud sa mga ekspertong nagamonitor sa industriya, lagmit nga sa ulahing bahin pa sa 2021 o di kaha sa 2022 na masugdan ang dinagkung produksyon sa bakuna. Ang mogawas nga mga bakuna sa 2021 lagmit nga pag-aaprubahan para lamang sa mga kasong pang-emerhensiya. Sa kasinatian sa industriya, pinakamubo na ang lima hangtud pito ka tuig sa padayon nga pagpalambo sa usa ka bakuna ayha kini hatagan og lisensya.

Ginasuta pa kung luwas ug

epektibo ang mga bakuna nga ginaksperimento. Ang bakuna nga ginapalambo sa Oxford nagpakita sa dili maayo nga mga epekto (*side effect*) sama sa pagsakit sa kalawasan, kaluya ug hilanat sa mga gitupukan niini. Aduna usay susamang epekto ang nasuta sa unang bahin sa ginaeksperimentong bakuna sa Moderna. Wala sa limang miabanteng bakuna ang ginadahum nga mahataga og lisensya ayha ang katapusan sa tuig.

Bisan wala pay klaro kung kanus-a magkabakuna, naglumbaay na ang mga imperyalistang nasud nga monopolyhon ang suplay niini. Aduna nay mga kasabutan tali sa mga guberno ug mga kumpanya sa tambal sa mga imperyalistang nasud alang sa 250 milyong dosis bisan wala pa nahuman ang mga pag-eksperimento. Lakip niini ang guberno sa UK nga nakigsabot na sa GlaxoSmithKline ug Sanofi aron mopalit og 60 milyong dosis. Dugang kini sa kasabutang 100 milyong dosis sa bakuna sa Oxford/AstraZeneca Plc. Ang US, sa pikas bahin, nakigsabot sa Pfizer ug BioNTech aron mopalit og 60 milyong dosis sa bakuna sa kantidad nga \$1.8 bilyon.

Aduna na usay mga kasabutan ang European Union ug Japan sa nahisgutang mga kumpanya.

Sa gigrabehon sa paglumbaay, napalit o nasaad na ang kapin usa ka bilyong dosis sa lain-laing bakuna bisan og wala pa kini ginamanupaktura. Mag-inilugay ang uban pang mga nasud sa mabilin o maghulat kung kanus-a makamanupaktura og mas daghan ang Big Pharma. Kung abton ang tanang tawo sa kalibutan, kinahanglan sa tanang kumpanya nga magprodyus og hangtud 14 bilyong dosis alang sa mga bakunang kinahanglan sa duha ka tupok. Magdugay pa kini ilabina nga adunay mga banabana sa unang kwarto pa sa 2022 maabot ang target sa pagmanupaktura sa 1 bilyong dosis.

Tungod sa paglumbaay sa adunahang imperyalistang nasud, nawad-an og pulos ang deklarasyon sa alyansang Covax aron ias dang ang laraw sa patas nga akses sa bakuna. Ginapangunahan ang alyansa sa World Health Organization ug Coalition of Epidemic Preparedness ug gilangkuban sa 145 ka kabus nga nasud. Kabahin sa Covax ang Pilipinas. AB

Trump, nagdeploy og paramilitar aron sumpuon ang mga rali sa Portland

NAHIMONG SENTRO SA balita ang Portland, usa ka syudad sa Oregon, US human magpadala og mga ahenteng pederal si Donald Trump niadtong Hulyo 4 aron sumpuon ang mga protestang masa sa lugar. Kasuko ug pagka-alarma ang nabati sa katawhan sa syudad dihang nagsugod mangdagit ug arbitraryong mang-aresto ang maong mga nakasibilyang pwersa sa mga raliyista. Migamit ang mga paramilitar sa *tear gas*, *rubber bullets*, *pepper spray* ug mga *flash grenade* aron bungkagon ang matag gabii nga demonstrasyon atubangan sa usa ka bilding pederal.

Ang mga ahenteng pederal mao ang pwersang paramilitar nga direktang nakapailalum sa awtoridad sa Department of Homeland Defense. Lahi sila sa mga pulis nga kontrolado sa mga estado o nasud sa US. Halos duha ka bulan na nga nagprotesta ang katawhan dinhi katimbayayong ang kalihukang Black Lives Matter.

Gikundena mismo sa meyor sa Portland City ug gobernador sa Oregon ang pagpadala ni Trump sa mga ahenteng pederal sa syudad ug ang paggamit sa militaristang taktika aron sumpuon ang mga raliyista. Mas dakung protesta ang gihimugso sa ilang kabangis ug presensya. Niadtong Hulyo 23, mibalibad ang lokal nga guberno dinhi nga makig-tinabangay sa mga ahenteng paramilitar ug nanawagang palayason sila sa syudad.